

Видає „Видавниче Товариство імени Б. Грінченка“.

Виходить 6 разів на місяць.

Ціна одного примірника 2 фен.

Ч. 14. (61).

Вецляр, 10. березня, 1917. р.

Рік III.

* * *

Коли безталанна Україна „обідраною сиротою по-над Дніпром ходила й плакала“, коли „нани лукаві людей у ярма запрягли“, коли „з каліки латану свитину з шкурою здіймали, вдову розпинали за подушне, а єдиного її сина в військо отдавали“; коли „опухла дитина з голоду мерла, а мати на панському лані пшеницю жала“, коли „не було семі, не було хати, не було брата, ні сестри, щоб не заплакані ходили“, а „од Молдаванина до Фінна на всіх язиках все мовчало,“ — тоді явив ся — Він... найбільший поет України, один з найбільших творців слова в світі, борець за волю, мученик за правду — **Тарас Шевченко**.

І як колись вефлеємська зоря зійшла над убогою стайнею, так заясніла зоря нашого

відродження над кріпацькою, селянською стріхою київської губернії, звенигородського повіту, у селі Моринцях, дня 25. лютого ст. ст. 1814 року.

Григорій Шевченко й Катерина Бойківна були батьками **Тараса**. Селянське горе й народна кривда прийшли на його хрестини, туга за краєм життям, мов тінь, ходила за дитиною, а глибокий український смуток колесав його колеску і зробив ся його невідступним товаришем. Смуток — не мрія, а дійсність...

Батьки поета були кріпаками, а щож значило отсе нещасне слово кріпак? Невольник, ще гірше ніж невольник, ніби робуча худобина, сотворіння без права і волі, жертва невинного кривдчого суспільного устрою. Родичі Шевченка були Українцями — а щож се значило тоді?

Були членами народу одуреного, обрабованого з волі, слави, з народнього почуття. Бачив се Тарас і його серце окипало кровю, його ум бив ся, мов риба об лід, об ті питання, як це може бути?

Ще й десять літ не було йому од роду, коли померла невсипуща мати, її місце заняла мачуха, з мачухою прийшли в хату чужі діти—настала неволя. В два роки пізнійше і батько поета помандрував туди, „ідіже ність болізни, ні печалі, ні воздиханія“. Круглий сирота, Тарас пішов у світ шукати людей, щоб добру навчили. Та замість таких високих учителів знаходив він то дяка-паницю, то неука-маляра, то якогось хиромантика—словом доля неначе глумила ся над ним, неначе перед високо талановитим хлопцем нарочно замикала двері до храму науки і просвіти—аж замість туди завела його у палату ополяченого Німця, дідича Енгельгарда, зразу, як кухарчука, а далше, як покоєвого лакея.

Дивний хлопячий вік! І молодечий не менш незвичайний...

Дідич пізнав ся на малярському хисті Тараса Шевченка і віддав його на науку. Та до кого? до цехового майстра Шпряєва, що містив у собі всі лихі прикмети перших Тарасових учителів. Талановитий маляр—артист мусів хварбою красити долівки і криші. Треба було випадку, щоб Тарас стрів ся у Петербурзі зі своїми людьми, з українськими мистцями кисти і слова. Тоді взяли його між себе, дали книжок, увели в образоване товариство і викупили на волю. Стало ся це останнє 22. квітня 1838. року.

Як за дотиком Мойсеєвого прута із скелі вдарила вода, так за чарівним подихом волі із серця Тарасового полила ся хвиля пісень. Року 1840 явив ся у Петербурзі Шевченків „Кобзар“—найцінніша українська книжка, наша народна псалтира, євангеліє, апостольські посланія—все. Книжка, яка не старієть ся, яка має все свіжою красою, в якій кожний і в кожній хвилині знайде те, чого його серце прагне.

„Поети—це пророки“—сказав Герцен. „Тільки голосять вони не те, чого нема, або що станеть ся припадково, а то, що невідомо істнує в мрачній свідомості загалу“.

Таким поетом виявив себе відразу Тарас Шевченко. У своїх творах він прегарними, ясними словами сказав те, що було в душі українського народу, але десь на са-

мому споді, привалене каменем кривди і недолі. Розказав нам, яких батьків ми діти, як нашу матір-Україну вороги наші катували, яку кривду тепер вони нам чинять, як невиносимо тяжко горює наш народ, як вороги знущають ся не тільки над його тілом, але й над душею, та як треба, як конечно треба нам добивати ся правди й волі.

Волосся дубом ставало, коли свідомі Українці читали отсі божественні глаголи, незримим писані пером.

Книжка творила чуда. Сліпі прозрівали, ті, що гнилою колодою по світу валялись, зривали ся до діла. „Добудьмо народови волю, скасуймо гидке кріпацтво, обнімемо найменшого брата!“—стало лунати чим раз ширше по Україні.

Коли Шевченко, видруковавши „Кобзаря“ і „Гайдамаки“, явив ся на Україні, на його гляділи мов на пророка, над його головою розгоріло ся якесь незвичайне небесне світило. Зібрав ся гурт молодих, палких Українців—Костомарів, Куліш, Маркович і другі, котрі поривали ся на велике діло—будувати нову Славянщину, у якій кожний народ мав би свою державу, свою волю і правду, у якій не було би ні суспільного гнету, ні національної кривди.

Діяло ся це у Києві, а Київ був під Росією, а в Росії не вільно безкарно шукати правди. Ті божевільні молоді ентузіясти хотіли, щоб не було ані панів, ані хлопів, тільки щоб були люде, щоб кожда мова, кожда віра, кожда думка могли свобідно ширити ся, щоб скрізь по славянському миру настало братолюбіє—а щож тоді сталоб ся з Росією, з тодішньою, навіть нинішньою правительственною системою? Ні, це не могло бути. І з ними зробили так, як і нині роблять в Росії з людьми доброї волі і нової гадки—позамикали в тюрму, мучили допросами—прогнали.

Шевченко потерпів найбільшу кару. Десять літ салдатської шинелі, десять літ прогнання з рідного краю, десять літ закау писати й малювати—десять літ невиносимої туги й муки. Хібаж може бути ще більша кара?

Дня 31. мая 1847 посадовили Тараса Шевченка на бричку і повезли почтовими кінями, роблячи 30 миль на добу, щоб цей бунтарський дух, як найдалше опинив ся від України, щоб він звидів і заковяз у пустих кіргізьких степах. Оренбург, Орськ,

Аральське озеро, Новопетровська кріпость—отсе той хрестовий хід нашого мученика за правду й волю; та дух його на тому тернистому шляху не змарнів і не вгнув ся. Крадьком кидав Тарас на папір свої чудові невольницькі думки, яким рівних немає в світі.

Даром везли бунтаря в далеку Азію, його слово остало ся на Україні і блукало від села до села, від хати до хати, від серця до серця. Шевченкові твори ширили ся в українським народі, з непереможною силою стихії, бо це були думки, болі і мрії самого народу, яким він тільки підібрав свій чудовий, вічний вислів.

Щойно 27. марта 1858 вернув поет з далекої неволі, та вернув не на Україну, а в Петербург. І знова праця, нові твори, нові надії, нова охота жити й працювати для рідної справи.

Осісти над Дніпром, завести семью і серед народу для народу творити—це було останнє сердечне бажання нашого поета, якому, на жаль, не суджено було здійснити ся. Дня 26. лютого 1861. року ст.ст. замкнули ся на віки поетові уста у Петербурзі. Дня 6. мая 1861. року перевезено його до Києва, а звідси до Канева й похоронено на Чернечій горі.

* * *

Отсе коротка пригадка про життя і твори Тараса Шевченка.

Коротка, бо хібаж можна все розказати, що порежив цей великий чоловік, що він передумав, перетерпів, що доброго зробив для нас і для людства? Збудив нас з довгого сну, пригадав, що ми люде, що ми народ окремих, здоровий, талановитий, лиш закріпощений; своїм віщим словом, мов молотом, бив безнастанно в соромні кайдани кріпацтва, поки не розірвав їх; мові нашій вернув забуті права, опромінив її сяєвом небувалої краси, а сам собою, як Українець, як і селянська дитина, дав найкращий доказ нашої життєвості, доказ до якого високого ступеня культурного розвитку ми спосібні,—зробив більше, чим найбільші люде робили для свого рідного народу.

І нині, з тої Чернечої гори, простягає він свої рамена далеко на схід аж до Дону і на захід по Сян і неначе кличе до нас: „Прийдіть до мене всі, яким дієть ся кривда! Прийдіть і з моїх творів беріть для себе розраду, бо я за вас терпів. Дивіть ся, як

мене доля била, а я не вгнув ся. І ви не надіть душею. Заповіти, які я вам лишив, вічні і невмирущі, вони—суцця правда. Переводіть їх в діла. Добувайте правду й волю, як не для себе, то для своїх дітей. Добудете!“

„Минуть
Уже потроху і минають
Дні беззаконія і зла“.

Настане суд!

На роковини Т. Шевченка.

Виріс, Батьку, Ти в неволі
Серед праці та нужди,
Рідний син лихої долі
На віку своїм доволі
Зніс Ти горенька й біди.
За високі ідеали,
Повні правди й чистоти,
Тебе люто катували,
З України виганяли
Хижі деспоти-кати.
Та були ворожі сили
Проти тебе заслабі:
Люті муки не зломилі,
А ще ліпше насталили
Твою волю в боротьбі.
Ти, пригноблений катми,
На страждання не зважав,
І обраними шляхами,
Густо вкритими тернами,
Сміло к правді прямував.
Всі удари злої долі
Ти терпливо переніс
І, нудьгуючи в неволі,
Свої думи—серця болі—
Розсівав по світу скрізь.
Твій посів на ґрунт придатний
Впав,—зійшов у добрий час...
Незабаром благодатні
Будуть жнива, і стократний
Урожай чекає нас.
З твоїх дум уродить воля,
Про яку пророчив Ти,
І забудеть ся недоля,
Щезне кривда і сваволя,
Згинуть деспоти—кати.

1917 р.

К. Рибалка.

Великий Невільник.

„В Україну ідть, діти,
В нашу Україну,
Попід тинню, сиротами,
А я—тут загну.
Там знайдете щире серце
А ще може й славу“...

(Т. Шевченко. „Думи мої...“)

103 роки в ці дні минає, як народився геній України Тарас Шевченко і в ці ж дні минають 56 роковини його смерті. Скільки говорять українському народови ці довгі часи про славне ім'я Т. Шевченка, про те, чим він став для України!

Не переповісти того всього про життя, діла і значіння Т. Шевченка, і ми згадаємо нині в нашій неволі про його найтяжчі невольницькі роки каторжного життя над Аралом, де російські кати розпинали його, як відважного борця за волю України.

В пустині, в самоті, в кітнях самодержавної, дикої сили єдиною розрадою Невільника була тільки „дума пречистая“, бо в тих тяжких умовах неволі поет міг звертатись тільки до своєї душі, до своїх дум:

Думи мої, думи мої,
Ви мої єдині!
Не кидайте хоч ви мене
При лихій годині!...

І думи не кидали поета, прилітали до нього „ізза Дніпра широкого“ та говорили з ним про горе-неволю, про долю-волю України. Сідали ті думи „на папері сумними рядами,“ захоплювали, зворушували та повиїли кровю і сльозами повертались після на Україну.

Все життя Т. Шевченка в неволі замкнулося в думках, які складалися ним у дорогоцінні вірші. Про них поет каже, що

Мені легшає в неволі,
Як я їх складаю:
З-за Дніпра мов далекого
Слова прилітають
І стелять ся на папері,
Плачучи, сміючись,
Мов ті діти... і радують
Мою сіру душу
Убогую. Любо мені,
Любо мені з ними,
Мов батькови багатому
З дітками малими...

І бажає поет, щоб ті думи не лишились в далекому краю, а полетіли б „до домоньку“ та розказали б про те, „як то тяжко було їм на світі!..“

На самоті, в кам'яних стінах, між тупими мешканцями тюрми й тюремщиками, при заборонах всякої розради, рік за роком коротав свої дні Великий Борець за нашу волю. Безпорадну тугу за рідним краєм, за живою душею поет малює в словах:

Заросли шляхи тернами
На тую Вкраїну;
Мабуть я її на віки,
На віки покинув!
Мабуть мені не вернутись
Ніколи до дому,
Мабуть мені доведеть ся
Читати самому
Отсі думи... Боже милій,
Тяжко мені жити!
Маю серце широке,
Ні з ким поділити.

Світлою розрадою для Шевченка були лиш листи з України, але й вони, як видно зі слів поета, приходили рідко:

І знов мені не привезла
Нічого почта з України!
За грішні мабуть діла
Караюсь я в отсій пустині
Сердитим Богом...

Але Шевченко сам собі знаходить розраду, про яку віршує:

... Ой із журби та із жалю,
Щоб не бачить, як читають
Листи тії, погуляю,
Погуляю по-над морем
Та розважу своє горе,
Та Україну згадаю,
Та пісеньку заспіваю.
Люде скажуть, люде зрадять,
А вона мене порадить,
І порадить і розважить,
І правдоньку скаже.

Поет відвертими очима дивиться на своє горе в тяжкій неволі, але переноситься думками в Україну, не знаходить і там того, без чого не може душа його жити, не знаходить і там волі, і се так його вражає, що те життя на Україні без волі він уявляє ще тяжчим:

Погано, страх погано
В отсій пустині пропадуть;
А ще поганьше на Україні
Дивитись, плакати і мовчати.

Так проходять з думами-сльозами в неволі за літами літа, і не видко для самотнього борця ніякої надії на волю:

І четвертий рік минає
Тихенько, поволі,
І четверту починаю
Книжечку в неволі
Мережати. Змережаю
Кровю та сльозами
Мое горе на чужині...

Не раз охоплює поета думка, що може не варто вже більше так жити, але ж не довго панує сей настрій, бо сила життя, сила великої душі поета перемагає, і після розпучливого сумування він завжди знаходить для себе утіху, кажучи, що

Треба б вмерти, так надія,
Брате, не вмірає!

Хоч як тяжко, а надія ніколи не покидає поета. Все готовий Шевченко перенести, все готовий віддати за рідний край, хоч би й вмерти на чужині, то й з останньою можливістю живе надія у нього, надія на те, що лишать ся людям його сльози, ті думи мережані на папері, ті пісні й те живе, огненне слово за волю України, за долю рідного народу:

Дай дожити, подивитись,
О Боже мій милий,
На лани тії зелені
І тії могили!
А не даси, то донеси
На мою Вкраїну
Мої сльози, бо я, Боже,
Я за неї гину...

Ся остання надія дає сили і спокій змученій душі поета. Вірив Шевченко, що ті його сльози розіллють ся по Україні і духом він не вмере, а буде жити в рідному народі, бо думи, як каже поет—

... Тихо за літами,
Мої мережані сльозами
І долетять коли небудь
На Україну, і падуть
Неначе роси над землею,
На щире серце молоде,
Сльозами тихо упадуть.
І покиває головою
І буде плакати зо мною
І може, Господи, мене
В своїй молитві помяне!

А посилаючи свої думи-діти в Україну, поет благає її:

... Привітай же, моя ненько,
Моя Україно,
Моїх діток нерозумних,
Як свою дитину!

І „тихо за літами“ натхненнеє слово Шевченка зробило великеє діло відродження рідного народу, запалило, піднесло й підносило змагання українського народу до заповіданої волі України.

Згадуючи тяжке життя нашого Батька Тараса, мимоволі запрошуєть ся порівняння його неволі з нашою неволею.

В цьому порівнянні нинішня наша неволя є неначе воля, бо те єднання, та духовна праця, яка широко ведеть ся нині між нами, захоплює наше життя, як на волі.

Тяжко уявити, яким сумом повилось би лице Батька Тараса, аби він встав та побачив, що ще Україна в неволі, що кати папують ще в ній, а діти не за матір-Україну, а за її ката кров ллють, чи в далекій неволі свої дні коротають. Але серед сього нещастя він щастем назвав би те, що живе нині у нашій неволі, про що Шевченко в своїй неволі і не мріяв для себе, а тільки для нас натхненно пророчив про цю велику визвольну працю.

Побачив би Батько, що діти його, хоч не на вільній Україні, але й не в самоті і не нишком, а громко, голосно й відверто говорять, пишуть, співають про волю Рідного Краю.

Хоч багато ще побачив би Великий Невільник у нас того, чим боліло рідне життя за його часів, але знайшов би між нами й те, що його думи, його сльози марно не пропали для України.

І повний сили і віри почули б ми звернений до нас його голос:

Боріте ся, поборете!
Вам Бог помагає;
За вас сила, за вас воля
І правда святая!

В. Г.

—А знаєш, Зосю, все таки я маю вплив на семінаристів. Що не кажи, а хлопці у нас ще богомільні, віруючі. Знаєш, чого Петренко приходив? Замовляв панихиду по братові. В його роки я того ніколи не робив. В наш безбожний вік і такий гарний прояв набожності! Все це я приписую своїм казанням (проповідям).

О. Іван нашвидку поспідав і поплентав ся до церкви правити панихиду.

В церкві вже було з десяток семінаристів, що чекали на панотця. Подали йому чорні ризи, роздулі кадило й почала ся служба „за раба божого Тарасія“, рідного брата Петренкового, як казав останній панотцеві, замовляючи панихиду. Молоді, дзвінкі голоси підхватили початкові слова панотця, й полинули одна за другою сумні мелодії. Тим часом надходило до церкви все більш і більш семінаристів і приєднували ся до хору. На

Повернувшись до хати, він і перед добродійкою похвалив релігійних семінаристів, намагаючись все приписати своєму впливові, „пастирському слову“.

Другого дня вранці служниця принесла о. Іванові повідомлення від п. директора, що на 8 г. ранку призначаєть ся екстрене зібрання Педагогічної Ради в дуже важній справі, на якому конче мають бути присутні всі учителі і законовчитель.

О. Іван швидко схопив ся з ліжка, зодягнув ся й без снідання почваляв на засідання, зачиняючи зтиха двері, щоб не розбудити дружини.

В учительській кімнаті були вже всі в зборі й чекали на директора. О. Іван привітав ся й сів на вільній стілець. Раптом влетів до кімнати зблідлий, сердитий директор, сухо привітав ся й оголосив засідання відкритим.

— До мого відома,—почав він,—дійшло, що в нашій семінарії звели собі кубло українофіли,

Похорони

Т. Шевченка

6 мая 1861 р.

на Україні.

„Покой, Спасе наш!“ прийшла майже вся семінарія. Співали з одушевленням, яке перенесло ся й на панотця. Настрій був піднятий, урочистий. А коли о. Іван проголосив „вічну пам'ять“ за „раба божого Тарасія“, в церкві запанувала мертва тиша, й жалібні акорди полинули звільна, зтиха, мов хвилі моря, чим раз дужчаючи й дужчаючи, зняли ся високо, високо, з могутчою силою вдарили ся о баню й стіни церкви, розсипали ся, стихли й замерли. Всі стояли й не хотіли розходити ся.

О. Іван скористав ся з нагоди, щоб поставити „своїх питомців“, релігійно й патріотично вихованих, яко зразок для безбожних студентів, які замість науки політикують. Він говорив добре, з почуттем, цитуючи цілі уступи з творів „святих отців церкви“ й навіть посилав ся на філософів.

Закінчив, і всі розійшли ся.

що наші „питомці“ перейняли ся отрутою проти-державної сепаратистичної пропаганди. Вчора вони зважили ся на найбільше злочинство і в стінах семінарії відсвяткували Шевченкові роковини, „єтого безбожника і революціонера“.

Директор оглянув присутніх кожного з окрема, довше спинив ся на законовчителів та учителів літератури й продовжував далі.

— На превеликий жаль і дехто з членів шкільної Ради брав участь у тому злочинстві. Так, о. Іван (законовчитель здригнув ся при цьому) відправив урочисту панихиду при участі цілої семінарії.

Далі директор говорив про літературно-вокально-музичний вечір, що теж відбув ся в стінах семінарії, хоч, правда, потайки, при чому накинув ся на вчителя російської літератури, який своїми

П а н и х и д а.

(Вувальщина).

Законовчитель К... кої учительської семінарії прокинувся сьогодні раніш звичайного. Його розбудив власний крик, викликаний страшними снами, що мучили його майже цілу ніч. Добродійка його теж прокинула від голосного „рятуйте!“ й почала дорікати панотцеві, думаючи, що він пустує.

— Що се ти, Івасю, репетуєш? Бач який, сам виспався, а другим не дає,—напів докірливо й напів жартівливо говорила добродійка.

О. Іван знав, що дружина не сердить ся на його й дорікання иншим разом закінчили ся б гарячим поцілунком, але сьогодні сього не стало ся: страшні сні все носили ся в голові й не давали йому спокою, так що він мимоволі забув про „обовязок“, який він завжди виконував у таких випадках.

— Фу! ну й погань снила ся мені,—обізвав ся о. Іван замість ранішнього привітання.

— Так тобі й треба,—жартувала Зося (так звали попадю),—других навчає, щоб, встаючи й лягаючи, молили ся Богу, а сам каже—колись разом відмолю ся. От Бог і карає, не дивить ся, що панотець, бо перед Богом усі рівні. Тай повечерав, голубе, за трох. Де ж воно не снитиметь ся!

О. Іван був із „ліберальних“, принаймні любив, коли його так жартом називали товариші по духовній академії, яку він скінчив рік тому назад, і де вважали його за „українофіла“. Але се було колись, а тепер він уже поважна особа, сподівається ся нагород і годі йому тепер грати ся в якийсь там поступ. „Сього року відзначать камилавкою, через рік набедреником, а там і наперстний хрест повішу,—мріяв о. Іван, намагаючись забути страшні сні, що сю ніч не дали йому покою.

Та дарма, сні так і лізли в голову і, щоб розважити себе, почав оповідати їх дружині.

— Снило ся мені, що начеб то „українофіли“ (в передреволюційні часи, про які мова мовить ся, ще нас „мазенинцями“ не кликали, а лише „українофілами“, хоч вкладали туж думку, що тепер у слово „мазенинці“) замордували нашого владику.

Ще. Йду я Михайлівською вулицею, аж підбігає до мене панок у вишиваній сорочці з жовто-блакитною стрічкою, в сивій шапці, чумарці й широких штанях. Привітав ся й пропонує відслужити панихиду по Шевченкові. Я, звичайно, відмовив ся та щей вилаяв. А він як спалахне, як сціпить мене за горлянку, як затрясе мною—я й прокинувся. Помацав—чуприна мокра. Ну й налякав ся! Ох, капосний! А все він, цей здоровенний, вусатий мугирляга, що в казначействі служить.

Позавчора йду я увечорі гоголівською вулицею, а він мов з під землі виріс. Глянув чортом, заціпив зуби й прошепотів: „Зраднику! твої прадіди боронили віру, рідний край, а ти їх продаєш за лакомство нещасне, за набедреники та камилавки“. А кулаки так і тисне, так і тисне. Я зирк сюди-туди, думаю, колиб втікти, а то вбє. На щастя позаду йшов поліцмайстер. Я привітав ся до його, тай кажу, як ми вже поминули харцизяку:

— Наші хахли щось дуже вже голову деруть. Бач якого виховали гайдамаку на казюнні гроші.

— Про що се ви, панотче, співаєте?—ніби не розуміючи мене, відповідає поліцмайстер.

— Та про когож, як не про К—ка, чинодрала з казначейства. Дивить ся все чортом на пастира духовного, не привітаєть ся, ще й з дороги йому зійди.

Дальших подробиць я не вважав можливим йому розповідати. А тут лють така мене взяла, так накипіло на серці, що наговорив йому казначого. Все, мовляв, поліція винна. Ми духовні, можна сказати, життя не жаліємо, поучаємо „юношество“, щоб слухняне було, щоб поважало начальство, а ви цім українофілам потураєте, дозволяєте їм концерти, вистави та ще й сами ходите. Думаєте не знаю, що пристав Н участку не пропускає ні одної вистави. Чи так сповняєте свої обовязки?

— Ну, ну! годі, панотче! Чия б казала, а чия й мовчалаб. Начеб не бачив у вас картки з студентських часів, де ви пишаєтесь чумаркою й сивою шапкою. А ваша паніматка теж вчащає до хахлів. Не турбуйте ся, ми все знаємо.

— Я й прикусив язика. Справді, Зосю, кинь цих „українофілів“, а то колиб ще халепи якоїсь не трапилось.

— Щоб чого видумав,—обізвала ся добродійка. Нічого злого в тім не бачу, дивлю ся собі на танці, пісень слухаю...

Та добродійка дивила ся не лише на танці, але й на того вусатого „гайдамаку“ (паніматка називала його запорожцем), на якого скаржив ся о. Іван поліцмайстрові.

Тим часом ледве о. Іван зодягнув ся, як задзвонив дзвінок, тихий, несміливий.

Служниця Оксана доложила, що прийшов до панотця семінарист Петренко.

О. Іван повісив хреста на шию, розчесав гарно волосся й подав ся до вітальні.

Через кілька хвилин повернув ся й задоволено оповідав добродійці:

українофільськими симпатіями розбещує молодь, що фанатично захоплюєть ся всім українським.

Дістало ся й учителеві співу та музики, бо семінаристи майже не співають московських пісень. Учитель малювання провинив ся тим, що в зошитах учнів пан директор не міг знайти російських сюжетів, замість яких повно українських. При сій нагоді директор похвалив учителів природничо-математичних наук (один з них галичанин-москвофіл, а другий Чорногорець) за їх патріотичну діяльність на користь „Святой Русі, пріютівшей їх.“

Учителі боронили ся, але се вийшло якось не сміло, не складно й навіть не щиро. На їх знову напав директор, підтриманий москвофілами з Галичини й Чорногорії. Закінчило ся засідання на тому, що трох найкращих семінаристів вигнали, як провідників українофільства; решту покарано різно—відібрано казенну запомогу або зменшено „бал по поведенію“ на 4 й навіть на 3.

Закриваючи зібрання, директор многозначно зауважив з притиском:

— Провідників покарано, лишили ся ще „вдохновителі“, які теж мусять мати належну „мзду.“

Прибитий горем вернув ся о. Іван до дому, де його чекала нова несподіванка: на столі лежав великий пакет з печаткою архирейської канцелярії.

Секретар владики сповіщав, що його преосвященство хоче бачити сьогодні законовчителя К-ої семінарії по дуже важному ділу й запрошує на четверту годину по обіді.

Владика зустрів о. Івана дуже холодно, дорікав, що завів його й духовенство в надіях, які покладали на молодого проповідника.

Через тиждень з округи прийшло, що вчителі літератури, співу, музики та малювання переносять ся „для пользи служби“ до різних учительських семінарій в глибину Росії, звідкіля на їх місце мають прийти відповідні сили до К-ої семінарії.

За ними помандрував і бідолашний законовчитель, зневірений, пригноблений. Відїзжаючи в Московщину, о. Іван заховав до самого серця свого жінчину фотографію в українському одязі з студеньських часів, а добродійка обережно вклала до скрині, як щось святе, гарну плахту, вишивану сорочку, добре намисто і тільки що куплений „Кобзар“ Шевченка.

Андрій Денисенко.

Т. Шевченкові.

Серед тяжкого кріпацтва-неволі
Мати тебе повила,
З терну вінок тобі виплела доля
Й чоло твоє увила.
З малку зазнав ще ти горя доволі,
Був ти не раз і в тюрмі,
Але не міг ти коритись неволі
Й бачити люд у ярмі.
За теж тобі довелось побувати
На чужині в москалях,
Мусів ти вік дорогий змарнувати
В диких уральських степах.
Люде-звірі тобі жить не давали,
Хрест тобі клали тяжкий;
Рано тебе в домовину поклали,
Страднику наш дорогий!
Вічно спочив ти, вкрай натомивши ся
В тяжкій нерівній борбі...
Спиж ти, страдальнику, горем упивши ся..
Вічная память тобі!

М. П.

Славному Кобзареві Т. Шевченкові.

Вже давно Тебе між нами,
Батечку, немає,
Але й досі Твоя кобза
Плаче та співає
Й досі ллють ся ті живії
Чудотворні звуки,
В яких виляв Ти, Кобзарю,
Свого серця муки.
Твоє сміле слово правди
Нам ще й досі чути:
Не змогли його згубити
Фарисеї люті.
І той поклик, що Ти кинув
Рідному народу
До борби зове ще й досі
За святу свободу.
Не забули ми, наш Батьку,
Твого заповіту:
Скоро слава України
Загремить по світу.
Ми добудем її волю,
В кайдани закуту,
Й покладем тверду основу
Щастю й добробуту.
Знову будем в рідній хаті
Жити—панувати
І Тебе, коханий Батьку,
Щиро споминати.

1917 р.

К. Рибалка

Встане Україна!..

Пятьдесят шість літ минуло з того часу, як справжній апостол правди і свободи навіки замкнув свої уста, які взивали свій поневолений народ до боротьби з неволею. Не мало літ пройшло від того часу, але його слова з такою ж непереможною силою чують ся й тепер, як і тоді, коли він їх писав, і запалюють наші серця святим вогнем боротьби за визволення свого народу з національної неволі. Шевченко цілий свій вік боров ся проти кріпацтва, проти цього найпростішого й найтяжчого рабства, і його слова не пішли на марно: огидливе право володіння одної людини над другою навіки знесено, і до цього в великій мірі причинив ся Шевченко.

Але він не лише проти кріпацтва боров ся. Відчувши на собі тяжкий гніт особистої неволі,

Прорветь ся слово, як вода,
І дебр-пустиня неполита,
Сцїлющою водою вміта,
Прокинеть ся...

(„Радуй ся, ниво неполита!“)

і глибоко віримо, що цей спасенний день для України скоро вже прийде, мусить прийти, бо пустиня справді прокидаєть ся від довгого сну духового. Там, де до недавна ще була непроглядна національна темрява, тепер ширить ся й розвиваєть ся національна свідомість, проходить у глибінь народніх мас, здобуває все нових і нових прихильників, залучає в ряди борців за визволення українського народу все нові сили.

Ми бачимо, що у тих малодухів, які ще до недавна противили ся нашій освідомляючій праці, зрікали ся свого національного імени, тепер озиваєть ся їх українська совість, сміливо лунає українське слово.

Могила
Шевченка
під
Каневом

На
Чернечій
горі.

переживши її страшні наслідки, Шевченко не міг стерпіти й національної неволі свого народу. Він розумів, що лише тоді буде правда на землі, коли кожний народ матиме право вільно розвивати ся в рідному оточенню, бо тільки „в своїй хаті своя правда і сила і воля“. Цим Шевченко дав чудову, просту й глибоко-національну формулу (правило) такого життя, що дає кожному народові право на вільний самостійний розвиток. І розуміючи це, він словами: „Боріте ся, поборете!“ кличе нас до боротьби за визволення України.

Нерівна це боротьба, не однаковими силами обидві сторони оруднують в ній. Та як не тяжко дістаєть ся нам кожен ступінь наперед, але останніми часами ця боротьба збагатїла наслідками, що промовляють в нашу користь. Ми бачимо, що наближаєть ся день вольного, оновленого життя на Україні, коли

На наших очах українська ідея, ідея визволення свого народу так поширила ся, такі глибокі корні пустила в маси нашого народу, що хоч би які важкі хмари ще висїли над нашим рідним краєм,— ми певні, що

Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помолять ся на волі
Невольничі діти.

(„Суботів“).

Серед тяжких днів, які ми тепер переживаємо, сей день, що нагадує нам про нашого великого борця за волю, впливає в душі надїю, що його пророчі слова збудуть ся і ми віримо, що вже недалекий той час, коли

На оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син і буде мати,
І будуть люде на землі...

(„І Архимед і Галілей“).

Так пророкував віщим своїм словом Шевченко. І ми можемо тільки найдужче бажати, щоб те пророцтво його як найскорше збуло ся, щоб Україна як найскорше стала вільною, щоб український многострадальний народ після довгих і тяжких страждань нарешті відпочив на волі.

С. Зубченко.

Де я познайомив ся з „Кобзарем“.

Як навчив ся я трохи читати, учитель перевів мене в третю класу, де учителька дала мені книжку під заголовком „Вешніє всходи.“ В тій книжці мені попав ся вірш „Кочубей.“ Коли я прочитав слова: „Тіха українская ночь, прозрачно небо, звьозди блещут“ і т. д., то мене дуже зацікавили слова „українская ночь“ і я спитав учительку, що собою означає ця назва „українская ночь.“ Учителька не хотіла мені нічого казати, але помітивши мою цікавість, вона сказала, щоб я прийшов до неї після заняття в учительську кімнату, бо зараз, каже, немає часу. Коли я прийшов, то вона мені розяснила, що Україна є теперішня „Малоросія“, в якій ми зараз живемо. Се була колись велика самостійна держава, котра обіймала десять теперішніх „малоросійських“ губерній. В цій державі жили козаки, які боронили її від Татар, Польків і ин. Ця держава мала своє власне військо, свою мову, закони і т. д. Український гетьман Богдан Хмельницький приєднав Україну до московської держави. Українські поети описували Україну в своїх віршах і творах, між ними самий найкращий поет був Тарас Шевченко, твори якого зібрані в книзі „Кобзар.“ На моє запитання, де б я міг дістати цю книжку, вона сказала, що по великих містах можна купити її в книгарнях. На послідок учителька заборонила мені розказувати кому небудь про цю розмову.

Я жив у містечку і тому не міг купити „Кобзаря.“ Кожний ярмарок я приглядав ся і питав у книгарів (Москалів), чи є у них які небудь книжки на українській мові.—„На какой украинской мове? У меня есть только на русской і на малоросійской!“ Але один книгар подав мені деякі книжки. Я знайшов кілька написаних по українськи і купив їх, а потім питаю ще його: „А чи є у вас Кобзар?—“ „Что ти гаваріш, какой Кабзар? Вот сму захателось каково-то Кабзаря, каторий на кобзе пел! ти сам не знаєш, чаво тебе нужна, а вот я па-саветую купіть книжку святова Георгія илї Варвара.“—„На що мені твоя Варвара,“—сказав я, тай пішов геть.

Але вибухла ця війна і ми посунули в Галичину, і коли я зайшов там у першу хату, то побачив, що на покуті перед образами лежать якісь книжки. Я спитав у дівчинки, чи можна подивити ся на їхні книжечки, бо я вже довго не читав і хотілось би що-небудь почитати.

„А яку вам дати?“ спитала дівчина. „Може нашого кобзаря, бо це у нас є найліпша книжечка, ми її шануємо, як євангелію,“—і подала мені цю книжечку. Як я почав читати голосно, всі дуже здивувались, що я так добре читаю по українськи. А мені самому дуже подобалось, як там гарно описувало ся і добре зрозуміло, так що я став просити хазяїв, щоб вони продали мені цю книжку. Хазяїн запитав мене: „хиба у вас в Росії нема таких книжок?“—„Тяжко знайти,“—відповів я, бо наше правительство все дає нам читати на російській мові.“ Як я це сказав, дівчина аж підскочила й каже: „Тату, то це й нам з Москалями так буде?“ Коли я сказав, що так буде, дівчина засмутилась. Мені жаль її стало і я просив її заспокоїтись, а книжки заховати подалі, щоб не знайшли наші офіцери, бо як знайдуть, то відберуть. Хазяїни подякували мені, знайшли старого „Кобзаря“ і подали мені. Я спитав їх про ціну книжки, але вони від грошей відмовили ся, кажучи: „Гроші вам ще знадоблять ся.“ Подякував я хазяїнам і розпрощав ся з ними.

Цілих п'ять місяців носив я за пазухою „Кобзаря.“ Коли мав нагоду, чи то на поході, чи в окопах, заберу ся було куди небудь в куток, щоб не бачило начальство, і читаю його. Мене дуже дивувало те, що в Галичині, в такім маленькім куточку, де небагато Українців, а вони мають право вчити ся й читати різні книжки на своїй рідній мові, а у нас в Росії є більше десяти губерній, де живуть тридцять мільонів українського народу, а не мають таких прав вчити ся на своїй мові.

Скоро я побачив, що цей куток (Галичина)—це є школа для українського народу, звідки виходить українська правда, і зрозумів, що Росія тому хоче здавити Галичину, щоб звідтіля не вилітало полум'я і не запалило б російських Українців.

А. Іш-шин.

Батькові Тарасові.*)

Складаю Тобі вірш, Батьку Тарас,
за Твою книжечку Кобзар, що я тут у
полоні скільки раз її прочитав.

Прочитавши, я згадав, що в нас на
Україні нема її... Ні! вона є, та росій-
ський уряд читати не дає.

А Ти, Батьку наш, писав і нам вір-
ші ховав. За теж Тобі великая дяка,
Батьку Тарас, від усіх Українців нас.

Я читаю і як згадаю,—зараз росій-
ський уряд проклинаю... Ні! не буду я
лаять, а буду читати і російський уряд
приучать.

Хоч з під землі, а книжечку Коб-
зар добуду собі. Добуду і замість еванге-
лія за стеклом держати буду.

С. І. М.

В роковини уродин Т. Шевченка.*)

Він оплакав людське горе по прав-
ді, по просту; Він оплакав так, як тоді
ніхто не вмів плакати.

І за те не довго жилось Йому на
тій божій волі: закували вороженьки
Йому руки й ноги.

Жив Він в цитаделі, а далі загнали
Його аж у салдати та не дали Йому там
нічого писати.

А за що Він терпів ті всі зла і
муки? За правду, якої не люблять про-
кляті павуки.

Ті павуки є такі, щоб все добро
було їм, а люду—всі зла і всі муки.

Т. Безсильний.

**Як я познайомився з „Коб-
зарем“.**

Темні, брудні стіни казарми, де я молодим
салдатом попався, сумом наповняли моє серце. І
хоть довший час вже приходилось мені там жити,
ніяк не міг я привикнути до сього напівтюремно-
го життя, а все думками літав по рідній Україні,
згадуючи безжурні, веселі хвилі, які я пережив у
рідному селі. Сумуючи, виглядав я у вікно і то вдив-
лявся, як з моря підносився густий туман, то
вслухувався в монотонний гуркіт якоїсь машини,
щоб зігнати тугу з серця. Але спокою я ніяк не
находив. Бо серце моє рвалось до свободи, до сві-

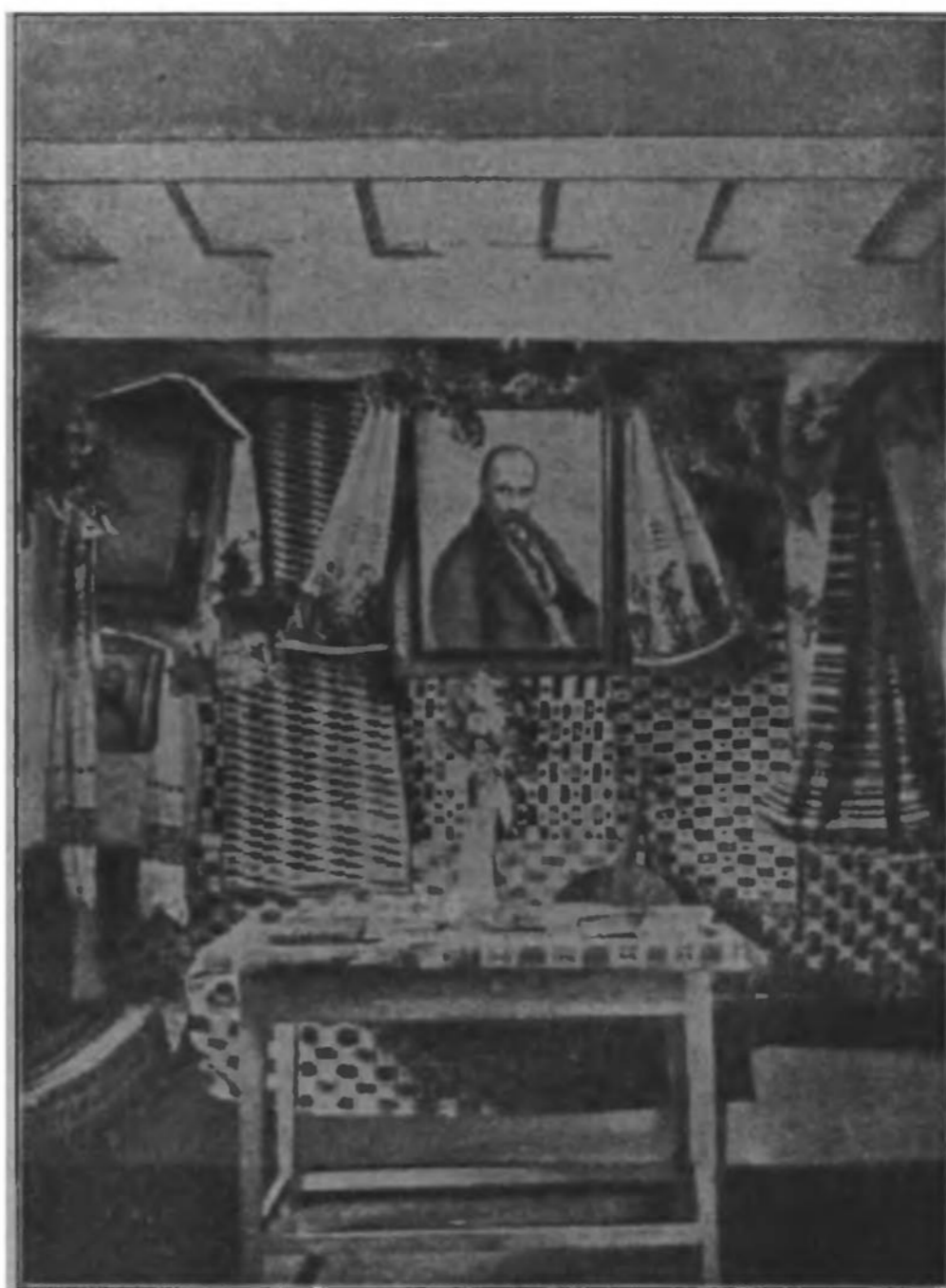
*) Редакція поміщує цю річ майже без ніяких
поправок.

тла. Моя душа була голодна, я шукав всюди кор-
му для моєї наболілої душі, але нігде не міг його
найти.

Одної неділі, щоб освіжити ум, пішов я в город,
але туди, де їх „благородія“ не гуляють, себто на
так зв. „толкучку.“ Купивши що потрібно, хотів я
вже вертати, коли дивлюсь на полиці у куп-
ця лежить в скромних палітурках книжка з над-
писю „Кобзар.“ Розкривши її, вичитав я на пер-
шій сторінці:

Думи мої, думи мої,
Ви мої єдині!
Не кидайте хоч ви мене
При лихій годині...

а під віршом --Орська кріпость, 1847. року.

Хата на Шевченковій могилі під Каневом.

Перший раз в своїм житті побачив я книж-
ку, писану мовою, якою рідна мати до мене про-
мовляла. Тож прочитавши ті перші слова, ниніс я
вражінне, що хтось близький, хтось рідний до ме-
не промовив і ніяк не міг я вже випустити з рук
сеї книжки. Розплатившись з продавцем, вернув я
чим скорше до казарми, щоб похвалитись книж-
кою перед своїм другом, який як раз розказав ме-
ні близче, що се за книжка сеї „Кобзар“ та хто
її автор.

Заледви минув тиждень, як я приніс до ка-
зарми „Кобзаря“, а вже багато товаришів навчи-
ло ся декламувати чудові вірші незабутнього Бать-

За останній час панував спокій на всіх фронтах, крім поодинокі гарматної боротьби, тому т. Т—ким був дан загальний огляд подій в світі.

Присутніх було понад 250 люда.

Слухач.

Театр. При нашому театрі, як відко, репертуар небагатий, бо в останні часи пєси виставляють ся вже по другому разі.

У неділю, 4. березня, була виставлена теж в другий раз „Наймичка“, драма на 5 дій Ів. Тобілевича. Правда артисти на сей раз грали добре і пєса прошла з великим успіхом, але все ж таки лучче б було побачити й пережити щось нове.

Велике вражінє зробив т. Д-р виконаннем головної ролі наймички Харитини, котра стремить, як і кожна людина до кращого життя, шукає собі кращої долі, довіряєть ся людям, сподіваючись найти в їх захист, але ці люде бувають не людьми, а недолюдками, котрі вкінєць нівечять її життє. Таким недолюдком супроти сироти Харитини був і Цокуль, якому вона вірить, як мала дитина й як рідному батькові, але він замість того, щоб захистити її від лихої години, як слід батькові, використовує, нівечить її дівочу честь й цим заставляє Харитину шукати на тім світі собі долю. Тов. Д-р, як кажу, грав дуже гарно, але тільки в монольогах, що кінчали ся під спуск завєси, Харитині треба б було сильніше виказати своє горе.

Дуже добре справив ся з ролею Цокуля тов. Б-ко. Він уміло і правдиво змалював тип кулака, лукавого, хитрого й черствого душою чоловіка, котрим кермують животні інстинкти (чуття). Лише над свіжим трупом рідної дочки Харитини, яку він сам довів до самовбивства, у Цокуля прокидають ся почуття людяности й тоді він, як той Іван Грозний, рве на собі волосся, переживає над трупом страшні муки совєсти, але вже занізно... Це місце т. Б-ко віддав талановито.

З великим успіхом виконав ролю Панаса т. Б-в; особливо гарно і психольогично-правдиво вийшла у його розмова з Харитиною під вражіннем слухів про її співжиття з хазяїном.

Правдиво віддав т. П-ий постать Мєлашки; він так гарно грав на сей раз, як мало коли до цього.

Добре справив ся з ролею молодого москаля Пилипа т. Н-ко, котрий вперше виступає на сцені. Він показав свою здібність до гри.

Тов. К-р грає зовсім з якоюсь ухмилкою на устах, що можна пояснити хіба тільки соромязливістю перед глядачами. Треба більше серйозности і гра його буде добра.

Інші товариші теж добре виконали свої ролі.

Взагалі вистава пройшла добре й цікаво.

Грим у всіх був гарний, лише колір лица Харитини в 4 і 5 діях не виказував тяжкого її переживання.

Фаддей Горемиченко.

Генеральна Старшина. 5. березня відбуло ся чергове засіданне Генер. Старш. Прийнято звіти з діяльности організацій за минулий тиждєнь, обговорювали ся різні біжучі справи, винєсєно ухвалу в формі бажання, щоби т-во „Самостійна Україна“

поновило практичні курси для тих мужів довіря, яких лише тепер обрано й які не відбували цих курсів.

Український клуб. 5. березня відбуло ся загальне зібранне членів клубу, на яким були обговорєні справи торгівлі і прийяття членів в клуб.

З огляду на те, що торгівля в клубі почала ся при таких обставинах, коли помешканє для нього не зовсім було ще закінченє, то тому торгівля продовжувала ся тільки 2 години в день. Зібранне ухвалило з 5. березня відкрити торгівлю з 9 до 11½ год. ранком, а по обіді з 2 до 5½ годин; коли ж буде проведено світло, то і з 7 до 9 год. вечера.

Що доторкаєть ся прийяття членів в клуб, то ухвалєно приймати в члєни всіх люде, які належать до українських організацій табору.

Через те, що багацько люде не можуть разом внести пай, то для таких люде зібранне ухвалило зробити розсрочку плати на 2 місяці.

Б—к.

„Січ“. Товариство розвиваєть ся; все вступають нові члєни. За останні два тижді праця йшла досить інтензивно: січовики готовили ся до святкування роковин Великого Сина України й, крім звичайних днів січових сходин і виправ гімнастичних, відбули ще скілька надзвичайних. На пробах січового хору (вєся Січ) співано, разом зі співаками й музиками тов. ім. М. Лисєнка, „Заповіт“ Шевченка, січові піснї й українські гимни.

9. березня відбув ся похід до Народного Дому в січових уніформах під згуки оркєстри, де Січ взяла участь у Святочній Академії на честь Шевченка й концерті.

Завтра, 11. березня, о годині третій по полудні відбудуть ся вправи на площі (біля салі виправ), звідкіль підуть січовики походом до Народного Дому, де на початку січового концерту оркєстра вперше програє „Святочній січовий марш полку Союзу Визволення України,“ уложений капельмайстром Січи проф. Ом. Терлецьким.

Концерт складаєть ся з промов, „Заповіту“, деклямацій та січових пісєнь.

Січовик А-к.

ВІЙНА.

(від 5. до 8. березня 1917. р.)

На західнім фронті упали сніги; живіщих подій не було. На східнім березі Маасу зайняли Німці французьку позицію наступом, при чім взяли у Французів 6 офіцерів, 572 жовнірів, 10 скорострільів і 25 скорострільних крісів (ружа) дня 5 березня. Зістрілили раз 18, а другий раз 15 аероплянів.

На сході були сильні морози; боїв не було.

Весняні приготования.

Почвірне порозумінне мало велику нараду в Петрограді, але не дійшли ні до якого пуття. Мас

ка Тараса. Кожного з нас захоплював наш „ротний Кобзар“, бо він відразу став так близьким нашим серцям. Я користав з кожної свободної хвили та читав по кілька разів ті самі слова, щоб успокоїти своє наболіле серце. „Кобзар“ був для мене утіхою життя за весь час моєї салдатської служби.

Кинувши тяжке салдатське ярмо, я поїхав до дому з моїм любим „Кобзарем“, якого в дорозі кілька разів приймав ся читати. Проїзжаючи через київську губерню мені прийшлося читати „Катерину“. Не встиг я ще до кінця прочитати сеї поеми, коли бачу, коло мене дівчата, що слухали, сльози втирають. Тай якомусь сідоголовому дідусеві сльози закрутились в очах. Він підійшов до мене тай каже: „Москалю“, а продайте, мені сю книжку, я вам хоч цілого карбованця дам за неї.“

Але я не міг свого „Кобзаря“, продати, бо не був певний, чи удасть ся другу таку книжку дістати. „Кобзар“ сей лишив ся у мене найдорожшою пам'яткою: се моє друге євангеліє, з якого я черпаю розраду в тяжких хвилях мого життя.

Донець.

До товаришів по робітничих командах.

„Ходім, сини,
На раду ласкаву...“

Ходім! Кличе Батько-Тарас до нас всіх. Зберім ся в вільний час, порадьмо ся, як з лихом бороти ся, „як волі добувати...“

Гуртом згадайте село на нашій Україні, де цвітуть садки, біліють хати. Згадайте той тихий рай, нашу Україну, ті чорні брови, карі очі, літа молоді...

„Згадайте, браття мої, як то колись запорожці мліли панувати, волю добувати...“

І про те, як у тім раю-Україні, Московщина-Росія завела пекло—теж згадайте. Як зараз в нас на Україні московські гнобителі „латану свитину з каліки здійсмають, розпинають вдову за подушне, а сина кують,

„Єдиного сина, єдину надію
В військо отдають...“

Дитину, що „онде під тинном опухла голодна мре, бо „мати пшеницю на панщині жне“—теж не забудьте згадати.

У неділеньку-святу з полудня й вечером зберіть ся громадою до купи у своєму бараку, заспівайте те, що знаєте, скажіть або почитайте вірш з Кобзаря. Толкуйте один другому великі думки Шевченка!

Згадайте всі, товариші, по робітничих командах нашого Тараса, який вказує нам шлях в боротьбі за волю—

„Згадайте, може серце
Хоч трохи спочине...“

„Не забудьте помянути не злим тихим словом“ Того, хто за нас страдав по тюрмах на Сибірі.

Хай кожда роб. команда устроїть в себе співанку чи концерт в яку небусть неділю в пам'ять Тараса Шевченка.

Пишіть до нас, товариші, як ви відсвяткували пам'ять великого Сина України, Тараса Шевченка.

Т-во „Самостійна Україна.“

3 таборового життя.

З приводу Шевченківських Свят до українських таборів у Фрайштаті, Раштаті і Зальцведелі послана від організацій венцлярського табору слідує телеграма:

З нагоди Шевченківських Свят переслано всім організаціям братній привіт з бажаннями найскоршого здійснення Шевченкового заповіту.

В імені Української Громади Президент.

Такого ж змісту подана телеграма і до Союзу Визволення України.

Т-во „Самостійна Україна“. Збори Т-ва „Самостійна Україна“ відбулись 21. лютого зі слідуєчим денним порядком: 1) Відчит протоколу попереднього засідання, 2) Справозданне і звіти мужів довіря з робітничих ком. і 3) Вільні внесення.

На зборах, крім дійсних членів, були присутні, також 7 мужів довіря, які на короткий час повернули до табору з роб. команд.

До сього часу мужами довіря відвідано до 700 роб. команд.

Вже кілька мужів довіря обїхали свої округи і зараз поїхали по другому разови. Що раз більше приходять листи з робітничих команд, в яких люде просять, щоби їм висилали книжки для читання. Всі їх бажання виконує Т-во як найскорше, так наприклад, тільки за один минулий тиждень вислано бібліотеки на 15 роб. ком.

Люде все більше цікавлять ся українським питанням, все більше набірають охоти до самопізнання і науки.

Тепер вже дуже рідко почуєш: „Ет! мій батько був неграмотний і не учив мене змалку, то й тепер мені ніколи, бо я вже за старий“ і т. д.

Як видно, посіяне зерно зійшло і починає зеленіти.

Беззабава.

Віче. В суботу 3. березня, в салі Народного Дому відбуло ся таборове віче зі звичайним денним порядком.

бути нова конференція в Парижі перед Великоднем. Їм недостає єдності в провіді, військовий плян і загадка гуртовання війська поки що покрита тайною.

Для воєнної акції важні сі річи: нагромадження, уставлення і угуртовання сил, доставка амуніції, сполучення залізницями за фронтом і стан погоди.

Римська „Трібуна“ подає, що Німеччина зібрала на західнім фронті 166 дивізій, проти яких стоїть 140 французьких, 100 англійських і 10 бельгійських. Таким чином було би по німецькій стороні 2.500.000 війська, по противній стороні 3.700.000. На східнім фронті Росія гromадить головні сили на південній частині фронту, щоби вдарити на Серет і на семигородські гори. Але де наступить удар, поки що не знати.

„Франкфуртер Цайтунг“ догадується по пересуванню військ на фронті, що російська акція має наступити між Північним морем і Чорним рівночасно з офензивою на заході; головний удар мав би наступити в Румунії.

Головному російському штабови у Пскові під командою ген. Рузького й Еверта підлягає шість армій, які держать фронт між Ригою і Пинськом; вони виносять 110 дивізій, яких часть відійшла до Румунії і через те спинили Росіяни офензиву коло Риги. Від Пинська до Карпат на українським фронті командує ген. Брусілов, якому підлягає 80 дивізій піхоти і конноти. Він лежить зараз хорий і можливо не зможе докінчити приготувань до весняної боротьби. В східних Карпатах, Молдавії і Безарабії командує ген. Гурко. Тут Росіяни зібрали найбільші сили; живий рух залізниць через Роман, Ясси і Рені вказує на повільне порядкування армій в Молдавії проти Мекензена.

Так виглядає угруповання сил на обох фронтах—та доставка муніції поки що не запевнена. Поки нема правильного заморського довозу, на готові запаси не можна покладати ся, а довіз із за моря стоїть під знаком війни підводними суднами Німеччини.

Сполука залізницями за фронтом по німецькій стороні стоїть доволі гарно, добре вона поставлена у Франції, а гірше в Росії.

Погода поки що принесла на заході сніги, на сході морози—та надходить весна і вона розв'яже руки воюючим управам.

Як буде виглядати ся боротьба народів, з котрої сторони впаде удар і хто перемаже, покаже будуччина.

Вісти з Росії й зі світа.

ЩО КАЖУТЬ АНГЛІЙЦІ ПРО МИР?

У вступній статті поміщує часопис „Нація“ такі погляди Англії на війну: Проти погляду, що війна закінчить ся сього літа ізза недостачі грошей, стоїть погляд, що війна так довго буде тривати, доки буде тривати настрої військовий. Ми не хочем обманювати ся, але молодіж Європи буде ще гірше проливати кров у будуччині, як доси, а ненависть народів буде змагати ся. Сей страшний рік 1917 гонить світ у боротьбу до повного вичерпання. Обі сторони зможуть ще видержати. Німеччина не зможе виголодити Англії, навіть як би всіх нейтральних здержала на морі від Англії, то в Англії ще буде досить збіжжя, мяса, масла і т. и. Засоби Німеччини вистарчать до нового збору хліба—отже тоді обі сторони протягнуть війну до четвертої зими, як що борба на західнім фронті не принесе розв'язки світової драми. Моральний восновок з того цей, щоби ми не наблизили ся до миру, як на це заносило ся. Поживем, побачим!

ВІДКРИТТЄ ДУМИ В РОСІЇ.

Дня 27. лютого відкрито Думу. Прогресивний блок збирається виступити з гострою критикою правительства. „Утро Росії“ пише, що уряд приготував ся зістрінути Думу на випадок гострої критики насильними способами. Найбільше неспокоїних послів правительство задумує узяти до війська.

ГРИЗНІ ЗАСІДАННЯ ДУМИ.

З Копенгаги доносять: Перше засідання Думи перейшло спокійно, що викликало розчарування в опозиційних кругах. Друге засідання з дня 28. лютого було бурливе наслідком наступу послів на правительство. Головним бесідником явив ся провідник кадетів Мілюков. Він казав, що мовчанка президента міністрів при отворенню Думи говорить більше як довгі бесіди попередніх президентів міністрів. Правительство немає нічого сказати, що могло би повести до спільної праці його з Думою. За Думою стоїть увесь російський народ, за правительством тільки бюрократична кліка (гурт). Тому не повели ся способи правительства: внутрішнє положення Росії є більше розпучливе зараз, як коли небудь. Дума не хоче заключити миру зі своїм правительством, а хоче перемогти опір правительства. Бесіда міністра земледілля вчорашнього дня показує неспосібність правительства до того, щоби воно обіймило на себе питання фінансів і доставки поживи. Народ сам мусить обняти провід у цім ділі, бо нема виходу.

Провідник трудової групи Керенський виступав ще гострійше і сказав, що зараз є найбільше рішачий момент війни, та він думає про вислід дуже песимистично. Глупостю є говорити про

здобутте Константинополя і про зміну карти Європи, коли російське правительство немає змоги свій край оборонити. Критика поодиноких міністрів є зайва—мусить змінити ся уся система. Правительство знівечило усю систему господарства Росії. Далі розкидати слова—немає часу. Мусить ся ділами приготувати закінченне кривавої війни. Вкінці протестував і Пуришкєвич проти того, що його бесіду з попереднього дня зовсім скреслила цензура в часописях.

ВНУТРІШНІ ВІДНОСИНИ В РОСІЇ.

Штокгольмський кореспондент подає у берлінському журналі „Фосіше Цайтунг“ такі попередження московського діяча Астрова, що відбув подорож по 50 містах Росії з поручення союзу російських міст: Потреба средств поживи росте загально усюди і готова змінити ся в нещастє Росії. Міста, які ми відвідували, є готові до заворушення. Села ворогують з містами. Можна сподівати ся голоду і пощести. Так міста, як і села є сеї думки, що вмішанне правительства не може розв'язати питання про доставу поживи. Начальник поліції у Москві видав розпорядок, щоби у помешканнях, що мають чотири кімнати обгрівали тільки одну при 30° морозу. Печиво булок і тісточок заборонено. Чотирі дні в тижні не вільно продавати мяса. Масла зовсім немає послідніми днями. Пекарні можуть бути отворені для публіки тільки дві години. В Петрограді—пише „Вечернее Время“—фунт пшеничної муки, о скільки її можна дістати—70 фен., солений селедець 1 м. 20 фен., маринований селедець 3 м., кусень несвіжої баранини 3 м., фунт трану 9½ м., а мяса до варення 8 м. за фунт.

ЩО РОСІЯ ДУМАЄ СУПРОТИ ШВЕЦІЇ.

Зі Штокгольму доносять: Приходять вісти з Гельсінфорсу, що Росія буде нову морську станцію на фінському побережю у Ваза, нову залізницю, що буде йти з Петербурга через Фінляндію до Вазы, що стоїть дві милі від шведської границі. Російське правительство призначило 2 мільони рублів на будову казарм для моряків у Ваза, де стоїть вже тепер 4000 салдатів розселених по дворам.

Далі Росія укріпила за дозволом Англії Аляндські острови проти парижської умови. Се загрожує Швеції прилученнем її землі до російської держави, як би Росія не добула Царгороду, якого пильнують Німці, або не дістала ся до перзького заливу, якого пильнують Англіїці!

АНГЛІЙЦІ ЧУЮТЬ СВОЮ НЕБЕЗПЕКУ.

Англіїська часопись „Спектатор“ пише: Нам не грозить небезпека у війні, тільки грозить нам недостача засобів поживи і сирих матеріалів. Нині ходить о це, чи Німці зможуть нам відтяти так дорого, що ми мусимо перервати війну, чи вдасть ся

антантові нанести ворогові удар знищення на суші. Від того, чи Англія видержить, залежить доля цілого почвірного порозуміння.

Друга часопись „Дайл Телеграф“ поясняє: Вислід боротьби буде порішений в найблизчій половині року. Англіїсько-німецький двобій означить боротьбу між обома сторонами. Без торговельної фльоти не може Англія існувати, а як вона впаде, то й військо пропало. Тут ходить о панованне Англії над морем, без якого народ не може жити.

„Маншестер Гвардіян“ пише: „Як нам перетнуть торговельні звязки, то мусимо сю війну без ратунку втратити, значить—програти! Нам зачинає бракувати торговельних коваблів, в останній четверти року Німці затопили нам 500 кораблів, а тепер працюють з подвоєнною енергією. Затоплення збільшують ся і збільшують ся, а кожде знищення англійського, союзного, чи нейтрального корабля зменшує нашу силу, би ми живем і борем ся тільки тими торговельними кораблями. Без достатку їх ми стаєм безоружні на морі й на суші.“

ЗНОВ „РОСІЙСЬКЕ“ (СЕБТО УКРАЇНСЬКЕ) ЗБІЖЖЕ ДЛЯ ФРАНЦІЇ Й ІТАЛІЇ.

Ми подали уже вість, що Росія вислала 30 мільонів пудів пшениці Англії. Тепер доносить італійська „Коррєра-делля-Сера“ з Петербурга: Російське правительство займаєть ся тим, як вислати 40 мільонів пудів збіжжя для Франції й Італії. Але побачило правительства, що годі більше стягнути, як 25 мільонів і має їх вислати по рівній мірі обом союзникам. Росія одержить за його по 3 руб. 60 коп., за мілке збіжже, а по 4 рублі 20 коп. за грубше від пуда. Але чи те збіжже дійде до союзників—про те не думають. Останій хліб видає Росія українській людности, щоби дістати гроші на війну проти України, проти небезпеки з Галичини. Наші жінки і діти голодуватимуть на те, щоби Англіїці, Французи та Італїїці могли їсти біленький хліб!

НЕВДАЛА ПЕТЕРБУРЖСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ.

Не осягнула конференція представників почвірного порозуміння сього, чого сподівала ся Англія і Франція. Доказом цього є, що кабінету Голіцина-Протопопова не повалено, як хотіла Англія. Покровський прихильник Англії, подав до царя проханне о відпустку з міністерства заграничних справ.

ПРИМУСОВЕ НАВЕРТАННЕ ГРЕКО-КАТОЛИКІВ?

„Новое Время“ з 26 січня с. р. малює відносини серед утікачів в Одесі, де одна філя утікачів наступає за другою. Перші появились Серби, потім Українці („руссіє“) з Галичини, врешті Ромуни. Особливо важка була доля Галичан, коли врешті не заняло ся ними Благодійне Товариство.

В яким напрямі відбувається опіка цього товариства, можна виміркувати з новинки, де оповідаєть ся, що уладжуєть ся там для дітей і старших окремі „поучаючі“ курси, щоб з їх помічю наклонити (!) галицьких греко-католиків, битих голодом і розпукою, до переходу на православє.

Се називаєть ся опікою над виселенцями.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ В ЛЬОЗАННІ.

З приватного листа дізнаємось, що п. Петро Чикаленко, син відомого діяча Евгена, відкрив у Льозанні українську книгарню і веде її при співробітництві п. Евгена Бачинського. „Діло“

РОСІЙСЬКА АДМІНІСТРАЦІЯ І УКРАЇНСЬКА СПРАВА

Читаємо у „Вістнику СВУ.“:

„Русское Слово“ доносить, що полтавський губернатор преложив в грудні м. р. окреме звідомлення до міністерства внутрішних справ в українській справі. Губернатор доносить між иншим про ухвалу миргородського земства про заведенне української мови в народних школах і просив о інструкцію, чи має протестувати проти тої ухвали, й постарати ся, щоб її не обговорювано на полтавськїм губернськїм земськїм зібранню.

РАДІОАКТИВНІ ЖЕРЕЛА НА УКРАЇНІ?

„День“ доносить із Катеринослава: Експедиція дослідів радіоактивних жерел намітила для дослідів сільні озера в Маріупольськїм повіті і сільні води й болота в містї Бахмутї і в Ново-Московськїм повіті. Се є нове велике багатство в нїдрах землі України.

ПОЖАР В УКРАЇНСЬКІЙ ТРУПІ ПІДДУБНОГО.

„Кіевская Мисль“ повідомляє з Кременчуга: Згорів театр „Звізда.“ Шкоди значні. Потерпіла трупа Піддубного.

Листи з робітн. команд.

I.

Від полонених Українців із команди Асляр до всіх організацій табору Вецляр.

Від імени 81. полонених складаємо Вам, товариші, щиро подяку за те, що у Вас виникла думка вихлопотати дозвіл товаришам музикантам і співакам відвідати нас. Ми мали нагоду чути наші рідні пісні і нашу рідну музику. Довгий час працюємо й не маємо можности бувати у таборі. Щиро дякуємо також товаришу Л-цькому за те, що він багатьом із нас розкрив очі своєю промовою.

А також велику подяку приносимо тим товаришам, котрі хлопотали о дозвіл їздити по робітничих командах мужам довіря. Ми мали нагоду чути м. д. товариша Б-ценка, котрий теж багато дечого сказав за нашу рідну матір Україну. Між нами були товариші, котрі бояли ся України, але тепер немає таких. Ми вітаємо всіх Українців і бажаємо найскоршого повороту на Вільну, Самостійну Україну!

За робітничу команду: М-ан, Г-ко, Ч-ів.

II.

Шановне Товариство!

На сьогоднішній нараді ми заснували зі своєї команди український гурток „Правда“ і приєднуємо свій голос до Ваших змагань за волю України.

Бажаєм всім товаришам, які працюють, успіху в освідомлюванню тих, які ще не бачать дороги до правди й боротьби з неправдою.

Посилаєм Вам від щирого серця свою маленьку жертву дві (2) марки. (Не вказано, на яку ціль, Редакція).

Бувайте здорові, товариші!

Ком. Алендорф.

ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО.

У НЕДІЛЮ, п. БЕРЕЗНЯ с. р.,

о 3 год. по полудні на площі відбудуть ся СІЧОВІ ВПРАВИ;
похід до Народного Дому; в Народному Домі—

публичний Концерт Січи,

на якому вперше буде виконано СІЧОВИЙ МАРШ полку імени
СОЮЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ, уложеній проф. Ом. Терлецьким.

У вечері цього ж дня В И С Т А В А і К О Н Ц Е Р Т